

XORIJIY TO‘G‘RIDAN-TO‘G‘RI INVESTITSİYALAR VA IQTISODIY O‘SISH: INSTITUTSIONAL SHAROIT VA MINTAQAVIY RIVOJLANISH

Sayitbayev Shermirza Datkamirzayevich

Namangan davlat texnika universiteti

“Buxgalteriya hisobi” kafedrasi professori

sayitbayevshermirza56@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu tadqiqot xorijiy to‘g‘ridan-to‘g‘ri investitsiyalar (XTTI, FDI) va iqtisodiy o‘shish o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlikni turli institutsional hamda geosiyosiy sharoitlar kontekstida qiyosiy tahlil qilishni maqsad qiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, XTTI kapital shakllanishini kengaytirish, texnologiyalar transferini ta‘minlash, infratuzilmani rivojlantirish hamda ish o‘rinlari yaratish orqali qabul qiluvchi mamlakatlar iqtisodiy o‘shishga sezilarli hissa qo‘shadi. Biroq mazkur ijobiy ta‘sirler avtomatik xarakterga ega emasligi, balki institutsional sifat, tartibga solish mexanizmlarining izchilligi va siyosat koherentsiyasiga bevosita bog‘liqligi aniqlangan. Tadqiqotda, shuningdek, investitsiyalarning asosan urbanizatsiyalashgan sanoat hududlarida jamlanishi natijasida yuzaga keladigan mintaqaviy rivojlanishdagi nomutanosiblik muammosi ham alohida ko‘rib chiqiladi. Qishloq va chekka hududlarni milliy iqtisodiy tizimga integratsiya qilish, ichki tadbirkorlikni rag‘batlantirish hamda davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini rivojlantirish orqali XTTIga ortiqcha bog‘liqlik xavflarini kamaytirish yo‘llari taklif etiladi.

Kalit so‘zlar: Xorijiy to‘g‘ridan-to‘g‘ri investitsiyalar, iqtisodiy o‘shish, texnologiyalar transferi, mintaqaviy rivojlanish, tarmoq tabaqalanishi, transmilliy korporatsiyalar, iqtisodiy mustaqillik, diversifikatsiya strategiyasi, global qiymat zanjirlari, infratuzilma rivoji, davlat-xususiy sheriklik, barqaror rivojlanish.

KIRISH

Xorijiy to‘g‘ridan-to‘g‘ri investitsiyalar (FDI) zamonaviy jahon iqtisodiyotining muhim tarkibiy qismlaridan biri bo‘lib, qabul qiluvchi mamlakatlar uchun tashqi kapitalning asosiy manbalaridan hisoblanadi. Ular kapital jamg‘arilishini oshirish, mehnat unumdorligini yuksaltirish, texnologiyalar transferini jadallashtirish hamda yangi ish o‘rinlarini yaratish orqali iqtisodiy o‘shishga bevosita ta‘sir ko‘rsatadi. Globallashtirish jarayonlari va mamlakatlar o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlikning kuchayib borishi sharoitida xorijiy kapitalni jalb etish iqtisodiy o‘shishni rag‘batlantirish, infratuzilmani rivojlantirish, bandlikni oshirish va milliy iqtisodiyot samaradorligini yuksaltirishning muhim omiliga aylanmoqda.

Xorijiy to‘g‘ridan-to‘g‘ri investitsiyalar iqtisodiy tarmoqlarni modernizatsiya qilish bilan bir qatorda, iqtisodiy integratsiya jarayonlarida qulay tadbirkorlik muhitini shakllantirish uchun zarur bo‘lgan iqtisodiy va huquqiy standartlarni uyg‘unlashtiruvchi katalizator sifatida ham namoyon bo‘ladi. Biroq, ijobiy jihatlarga qaramay, xorijiy kapitalga haddan tashqari bog‘liqlik mamlakatlarning iqtisodiy

barqarorligi va mustaqilligiga ma'lum xavflar tug'diradi. Shu bois, muvozanatli rivojlanishni ta'minlashga qaratilgan milliy strategiyalarni ishlab chiqish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Xorijiy to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni o'rganishga bag'ishlangan ilmiy tadqiqotlar so'nggi yillarda sezilarli darajada faollashdi. Shu bilan birga, turli institutsional tuzilmalarga ega hamda makroiqtisodiy tashqi ta'sirlarga turlicha moslashuvchanlik darajasini namoyon etuvchi mamlakatlar kesimida ushbu ta'sirlarning farqlanishini chuqur qiyosiy tahlil qilishga bo'lgan ehtiyoj hanuz dolzarbligicha qolmoqda.

ADABIYOTLAR SHARHI

Javed (2024) mintaqaviy rivojlanishning muvozanatli bo'lishini ta'minlash hamda iqtisodiy mustaqillikni yo'qotish xavfini kamaytirishga qaratilgan investitsiya siyosatini ishlab chiqish muhimligini alohida ta'kidlaydi [1]. Muallif strategik ahamiyatga ega tarmoqlarda, xususan, iqtisodiy xavfsizlikka potensial tahdid mavjud bo'lgan sohalarida xorijiy investitsiyalarni tartibga solishga qaratilgan normativ choralar zarurligini asoslab beradi. Kiptoo esa kam rivojlangan hududlarda investitsiya faolligini oshirishda davlat institutlarining rolini tahlil qiladi, hamda iqtisodiy rivojlanishni muvozanatlashtirish nuqtai nazaridan investitsiyalarni qo'llab-quvvatlash strategiyalarini taklif etadi [2].

Stratan xorijiy to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalarni qabul qiluvchi iqtisodiyotlarda infratuzilma transformatsiyasini qo'llab-quvvatlovchi va raqobatbardoshlikni oshiruvchi muhim omil sifatida baholaydi [3]. Uning fikricha, xorijiy investitsiyalar ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish hamda ijtimoiy standartlarni yaxshilash uchun zarur shart-sharoitlarni yaratish orqali iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradi. XTTI, ayniqsa, investitsiyalar yo'naltirilgan tarmoqlarda yangi ish o'rinlarini yaratish, bandlik darajasini oshirish va daromadlarni ko'paytirishga xizmat qiladi. Bundan tashqari, mualliflar XTTIning transport, energetika va kommunikatsiya sohalarida infratuzilma loyihalarini moliyalashtirishdagi ijobiy rolini alohida qayd etadilar. Bu esa, o'z navbatida, mehnat unumdorligini oshirish va tranzaksion xarajatlarni kamaytirish uchun muhim zamin yaratadi. Mazkur mexanizmlar orqali XTTI eksport salohiyatini kuchaytiradi, global ishlab chiqarish va ta'minot zanjirlariga integratsiyani jadallashtiradi hamda uzoq muddatli iqtisodiy o'sish va raqobatbardoshlikni ta'minlaydi.

Biroq Huang (2023) investitsiyalarning mintaqalar kesimida notekis taqsimlanishi bilan bog'liq xavflarga e'tibor qaratadi [4]. Uning ta'kidlashicha, xorijiy investitsiyalar ko'pincha yirik shahar aglomeratsiyalari yoki sanoat markazlari kabi iqtisodiy jihatdan rivojlangan hududlarda to'planadi. Bu esa mintaqalar o'rtasidagi ijtimoiy-iqtisodiy tafovutlarning chuqurlashuviga olib kelishi mumkin. Bunday fazoviy konsentratsiya ijtimoiy tanglikni kuchaytirishi va hukumatlar zimmasiga investitsiyalardan olinadigan foydani adolatli taqsimlash hamda orqada qolgan hududlarni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan siyosatni amalga oshirish zaruratini yuklaydi.

Zhao (2023) xalqaro institutlarning investitsiya oqimlarini tartibga solishdagi

rolini tahlil qilib, ularning global standart va qoidalarni shakllantirishdagi ahamiyatini alohida ta’kidlaydi [5]. Muallifning fikricha, investitsiya oqimlarini samarali tartibga solish nafaqat mavjud to’siqlarni bartaraf etadi, balki kapitalning muayyan hududlar yoki tarmoqlarda haddan tashqari jamlanib qolishining oldini olish orqali investitsiyalardan olinadigan foydaning adolatli taqsimlanishini ta’minlashi lozim. Chunki global investorlar ko’pincha o’z resurslarini eng daromadli tarmoqlar yoki hududlarda jamlashga intiladi, bu esa mintaqalar rivojlanishidagi tarkibiy nomutanosibliklarni kuchaytirishi mumkin.

METODOLOGIYA

Ushbu tadqiqotda xorijiy to’g’ridan-to’g’ri investitsiyalarning (XTTI, FDI) ko’p qirrali ta’sirini baholash maqsadida miqdoriy va sifat usullarini o’zida mujassam etgan aralash metodologik yondashuv qo’llanildi. Tahlil statistik aniqlik hamda kontekstual tushunishni ta’minlash maqsadida o’zaro bog’liq bir necha bosqichda amalga oshirildi. Dastlabki bosqichda XTTI oqimlarining asosiy tendensiyalari hamda ularning yetakchi makroiqtisodiy o’sish ko’rsatkichlari bilan o’zaro bog’liqligini aniqlash maqsadida investitsiya hisobotlari, makroiqtisodiy statistik ma’lumotlar va milliy siyosat hujjatlari tahlil qilindi.

Keyingi bosqichda investitsion jozibadorlikka ta’sir etuvchi omillar xususan, soliq rejimlari, investorlarni himoya qilish darajasi, tartibga soluvchi mexanizmlarning shaffofligi hamda davlat boshqaruvi sifati ni aniqlash maqsadida institutsional va normativ-huquqiy hujjatlarning chuqur mazmuniy tahlili amalga oshirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Xorijiy to’g’ridan-to’g’ri investitsiyalar zamonaviy jahon iqtisodiyotining muhim tarkibiy unsuri bo’lib, kapital shakllanishini kengaytirish, korxonalarni modernizatsiya qilishni qo’llab-quvvatlash hamda texnologiyalar transferini ta’minlash orqali iqtisodiy rivojlanish va o’sishning samarali mexanizmi sifatida namoyon bo’ladi. Ular keng ko’lamli infratuzilma loyihalarini amalga oshirish uchun zarur bo’lgan moliyaviy resurslarni jalb etish imkonini beradi. Jahon banki ma’lumotlariga ko’ra, 2023-yilda global miqyosda XTTI hajmi 1,3 trillion AQSh dollariga yetgan [6]. Xorijiy investitsiyalar yangi ishlab chiqarish quvvatlarini yaratish va mavjud tarmoqlarni modernizatsiya qilishda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, ular ilg’or texnologiyalar va zamonaviy boshqaruv amaliyotlariga kirish imkonini yaratib, iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

XTTI oqimlari texnologik transforni jadallashtirib, qabul qiluvchi mamlakatlarga yangi bilim va innovatsiyalar kirib kelishini ta’minlaydi. Katta hajmdagi xorijiy kapitalni jalb eta olgan davlatlar, odatda, tadbirkorlik muhitini yaxshilash, korrupsiyani kamaytirish va tartibga solish tizimining shaffofligini oshirishga qaratilgan institutsional islohotlarni amalga oshirishga intiladilar. XTTI, ayniqsa, o’tish iqtisodiyotiga ega va rivojlanayotgan mamlakatlar uchun iqtisodiy taraqqiyotning muhim harakatlantiruvchi omili hisoblanadi. Ular kapital qo’yilmalar hajmini oshirish bilan bir qatorda ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish, yangi texnologiyalarni joriy etish va bandlikni ta’minlash orqali iqtisodiy o’sishni

rag‘batlantiradi [7].

BMTning Savdo va taraqqiyot bo‘yicha konferensiyasi (UNCTAD, 2024) ma‘lumotlariga ko‘ra, ayniqsa yuqori texnologiyalar va ishlab chiqarish sohalarida XTTIning faol jalb qilayotgan mamlakatlar yuqori iqtisodiy o‘rnatilgan sur‘atlarini namoyon etmoqda. Bu holat, avvalo, transmilliy korporatsiyalar tomonidan olib kiriladigan kapital bilan birga ilg‘or texnologiyalar, innovatsion yechimlar va zamonaviy boshqaruv tajribasining ham kirib kelishi bilan izohlanadi. Bunga yorqin misol sifatida Janubiy Koreya va Singapur tajribasini keltirish mumkin. Janubiy Koreya 1960-yillardan boshlab sanoat sektoriga, xususan elektronika va avtomobilsozlik tarmoqlariga katta hajmdagi xorijiy investitsiyalarni jalb etdi. Natijada mamlakat qisqa muddat ichida agrar iqtisodiyotdan yuqori texnologiyali industrial iqtisodiyotga aylandi. Singapur esa soddalashtirilgan tartibga solish tizimi, soliq imtiyozlari va mulk huquqlarining yuqori darajada himoyasi asosida qulay investitsion muhitni shakllantirish orqali yirik hajmdagi xorijiy kapitalni jalb etdi va global moliyaviy markazlardan biriga aylandi.

XTTIning ijtimoiy ta‘siri ham sezilarli bo‘lib, u aholi bandligi va farovonligiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi. Xorijiy investitsiyalar yangi ish o‘rinlari yaratish bilan birga, ularning sifatini ham oshiradi. Ayniqsa yuqori texnologiyali tarmoqlarga yo‘naltirilgan investitsiyalar yuqori malaka talab qiluvchi va yuqori maosh to‘lanadigan ish o‘rinlarining shakllanishiga olib keladi. Bu esa mehnat resurslari malakasining umumiy darajasini oshirishga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, XTTIning samaradorligi mamlakatdagi institutsional muhitga bevosita bog‘liqdir. Siyosiy barqarorlik, huquqiy tizimning mustahkamligi, korrupsiya darajasi va infratuzilma rivoji investorlar uchun asosiy mezonlar hisoblanadi. Shaffof va barqaror institutsional muhit mavjud bo‘lmagan sharoitda XTTI kutilgan natijani bermasligi mumkin.

Mintaqaviy rivojlanish nuqtai nazaridan esa XTTI ko‘pincha iqtisodiy jihatdan rivojlangan hududlarda jamlanadi. Bu holat hududlar o‘rtasidagi ijtimoiy-iqtisodiy tafovutlarning kuchayishiga olib keladi. Shu sababli davlat tomonidan investitsiya oqimlarini muvozanatlashtirishga qaratilgan siyosat muhim ahamiyat kasb etadi. Vyetnam tajribasi XTTIning iqtisodiy o‘rnatilgan sur‘atdagi rolini yaqqol namoyon etadi. ASEANga a‘zo bo‘lgandan so‘ng mamlakatga yo‘naltirilgan investitsiyalar hajmi sezilarli darajada oshdi va iqtisodiy o‘rnatilgan sur‘atlari barqarorlashdi. Samsung va LG kabi yirik transmilliy korporatsiyalarning kirib kelishi natijasida Vyetnam mintaqadagi yetakchi elektronika ishlab chiqarish markazlaridan biriga aylandi.

Biroq XTTI bilan bog‘liq muammolar ham mavjud. Xorijiy kapitalga ortiqcha bog‘liqlik iqtisodiy xavfsizlikka tahdid solishi mumkin. Transmilliy korporatsiyalar strategiyasidagi o‘zgarishlar investitsiya oqimlarining boshqa mamlakatlarga yo‘naltirilishiga olib kelishi ehtimoli mavjud, bu esa bandlik va eksport hajmiga salbiy ta‘sir ko‘rsatadi. Shuningdek, investitsiyalarning hududlar bo‘yicha notekis taqsimlanishi mintaqaviy tengsizlikni kuchaytiradi. Vyetnamda investitsiyalar asosan Xo Chi Min shahri va Xanoyda jamlangan bo‘lsa, qishloq hududlari nisbatan sust rivojlanmoqda. Ushbu muammolarni hal etish maqsadida hukumat tomonidan maxsus iqtisodiy zonalar tashkil etilib, kam rivojlangan hududlarga investitsiyalarni jalb etish

uchun soliq imtiyozlari va subsidiyalar joriy etilmoqda. Shu bilan birga, infratuzilmani rivojlantirish va hududlararo integratsiyani kuchaytirish orqali yanada muvozanatli iqtisodiy rivojlanishga erishish mumkin.

Xorijiy to‘g‘ridan-to‘g‘ri investitsiyalar (XTTI) bo‘yicha ilmiy adabiyotlarda mavjud markaziy munozara ushbu investitsiyalar iqtisodiy o‘shishning haqiqiy harakatlantiruvchi kuchi sifatida namoyon bo‘ladimi yoki ular faqat qulay sharoitlar mavjud bo‘lgan hollarda iqtisodiy o‘shish bilan korrelyatsiyalanadimi, degan fundamental savolga borib taqaladi. Bir tomondan, olib borilgan tadqiqotlar XTTI oqimlari va yalpi ichki mahsulot (YaIM) o‘shishi o‘rtasida ijobiy bog‘liqlik mavjudligini ko‘rsatadi. Bu natijalar xorijiy kapitalni mehnat unumdorligini oshiruvchi, texnologiyalar diffuziyasini jadallashtiruvchi va institutsional takomillashuvni rag‘batlantiruvchi muhim omil sifatida talqin qiluvchi modernizatsiya hamda tashqi ta’sirlar nazariyalarini qo‘llab-quvvatlaydi. Mazkur yondashuv XTTIning sanoat modernizatsiyasi va mehnat unumdorligi o‘shishiga qo‘shgan hissasini tasdiqlovchi empirik tadqiqotlar bilan hamohangdir.

Boshqa tomondan, sababiy bog‘liqlik masalasi hanuz bahsli bo‘lib qolmoqda. Tanqidiy yondashuv tarafdorlari endogenlik muammosiga alohida e’tibor qaratadilar: ya’ni investorlar, odatda, makroiqtisodiy barqarorlik, bozor ochiqligi va yuqori o‘shish salohiyatiga ega mamlakatlarni tanlaydi. Shu bois XTTIning iqtisodiy rivojlanishning sababi emas, balki uning natijasi sifatida ham talqin qilish zarurati yuzaga keladi. Qiyosiy tahlil natijalari XTTIdan olinadigan foydaning avtomatik emas, balki shartli xarakterga ega ekanligini, ya’ni u institutsional sifat va iqtisodiy siyosatning izchilligiga bevosita bog‘liqligini ko‘rsatadi. Bu esa ichki institutsional muhitni shakllantirish XTTIdan samarali foydalanishning muhim sharti ekanligini tasdiqlaydi.

Keyingi muhim masala tarmoq tabaqalanishi bilan bog‘liq. XTTIning barcha shakllari bir xil darajada ijobiy natija bermaydi. Tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, investitsiyalarning tarmoq tarkibi iqtisodiy samaradorlikni belgilovchi asosiy omillardan biridir. Masalan, Vyetnam tajribasida XTTIning eksportga yo‘naltirilgan ishlab chiqarish tarmoqlarida jamlanishi bandlik va eksport hajmining oshishiga xizmat qilgan. Bu esa savdo liberalizatsiyasi va ishlab chiqarishni hududiy joylashtirish o‘rtasidagi bog‘liqlikni izohlaydigan nazariy yondashuvlarni qo‘llab-quvvatlaydi. Shuningdek, XTTIning o‘zlashtirish va undan innovatsion rivojlanish maqsadlarida foydalanish imkoniyatlari ham tarmoqlar kesimida sezilarli darajada farqlanadi. Yuqori texnologiyali va ekologik barqaror investitsiyalarni samarali jalb etish va o‘zlashtirish uchun mustahkam institutsional muhit, malakali mehnat resurslari hamda qat’iy tartibga solish mexanizmlari zarur. Ilmiy tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, XTTIning uzoq muddatli samaradorligi qabul qiluvchi mamlakatlarning texnologik va ekologik standartlarga moslashish qobiliyatiga bevosita bog‘liqdir.

XULOSA

Mazkur tadqiqotda xorijiy to‘g‘ridan-to‘g‘ri investitsiyalarning iqtisodiy o‘shishni rag‘batlantirishdagi o‘rni hamda ularning turli institutsional va geosiyosiy sharoitlarda mehnat unumdorligi, bandlik, infratuzilma rivoji va texnologiyalar transferiga ta’sir mexanizmlari kompleks tahlil qilindi. Olingan natijalar XTTIning

iqtisodiy o‘shish, ish o‘rinlari yaratish, infratuzilmani rivojlantirish va texnologiyalar transferini rag‘batlantirishda muhim rol o‘ynashini tasdiqlaydi. Bu esa o‘z navbatida mahalliy korxonalar samaradorligining oshishiga xizmat qiladi. Shuningdek, xorijiy investitsiyalar infratuzilma rivojini qo‘llab-quvvatlab, eksport salohiyatini kuchaytiradi va mamlakatlarning global ishlab chiqarish zanjirlarida faol ishtirok etishini ta‘minlaydi. Shu bilan birga, tadqiqot natijalari XTTI bilan bog‘liq qator xavf-xatarlar mavjudligini ham ko‘rsatadi. Xususan, xorijiy kapitalga ortiqcha bog‘liqlik iqtisodiy mustaqillikni zaiflashtirishi va mamlakatni global iqtisodiy o‘zgarishlarga nisbatan sezgir holga keltirishi mumkin. Bundan tashqari, investitsiyalarning hududlar bo‘yicha notekis taqsimlanishi mintaqaviy tengsizliklarning kuchayishiga olib keladi.

Mazkur muammolarni yumshatish maqsadida quyidagi strategik yo‘nalishlarni amalga oshirish maqsadga muvofiq:

- ichki tadbirkorlikni rag‘batlantirish va mahalliy biznesni qo‘llab-quvvatlash;
- xorijiy investitsiyalardan olinadigan foydaning milliy iqtisodiyotga qayta investitsiya qilinishini ta‘minlash;
- investitsiya shartlari ustidan institutsional nazoratni kuchaytirish;
- iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish orqali tashqi omillarga bog‘liqlikni kamaytirish;
- korrupsiyaga qarshi samarali mexanizmlarni joriy etish va tartibga solish tizimi shaffofligini oshirish.

Bundan tashqari, milliy taraqqiyot banklari va davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini rivojlantirish mahalliy innovatsiyalarni qo‘llab-quvvatlash va kichik hamda o‘rta biznesni rivojlantirish orqali XTTIga bog‘liqlikni kamaytirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Umuman olganda, XTTI iqtisodiy o‘shishning muhim omili bo‘lishiga qaramay, u avtomatik ravishda muvozanatli rivojlanishni ta‘minlamaydi. Shu sababli, davlat siyosati investitsiya oqimlarini samarali boshqarish, ularning ijobiy ta‘sirini maksimal darajada oshirish va salbiy oqibatlarini minimallashtirishga qaratilishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Javed A., Usman M., Rapposelli A. Transition toward a sustainable future: Exploring the role of green investment, environmental policy, and financial development in the context of load capacity factor in G-7 countries //Sustainable Development. – 2025. – T. 33. – №. 2. – C. 1589-1609.
2. Kiptoo J. The influence of political stability on foreign direct investment (FDI) //International journal of developing country studies. – 2024. – T. 6. – №. 1. – C. 74-86.
3. Stratan A., Duca D., Duca D. Exploring Drivers of National Competitiveness: Insights from Productivity, Innovation and Infrastructure //International Conference on Management Science and Engineering Management. – Singapore : Springer Nature Singapore, 2024. – C. 1344-1355.
4. Sauvant K. P. Improving the distribution of FDI benefits: The need for policy-oriented research, advice, and advocacy //Journal of International Business Policy. – 2021. – T. 4. – №. 2. – C. 244.

5. Santos E. FDI and firm productivity: A comprehensive review of macroeconomic and microeconomic models //Economies. – 2023. – Т. 11. – №. 6. – С. 164.
6. Nguyen N. A. et al. Impact of Public, Private, and Foreign Direct Investments on Provincial Economic Growth: Evidence From a Transition Country //International Journal of Asian Business and Information Management (IJABIM). – 2025. – Т. 16. – №. 1. – С. 1-19.
7. Matkarimov B., Barlybayev A., Karimov D. Enhancing analytical precision in company earnings reports through neurofuzzy system development: a comprehensive investigation //Journal of Electrical and Computer Engineering. – 2024. – Т. 2024. – №. 1. – С. 8515203.